

orsaker hafva dertill medverkat, Sederne i de bildade klasserna i hela landet äro på trettie år helt och hållet förändrade. Universitetets flyttning till landets hufvudstads har på dess medlemmar, isynnerhet på ungdomen, haft ett inflytande till det bättre, som icke nog kan uppskattas. Vid vår öfvertygelse om fakultetsindelningens företräden kunna vi dock naturligtvis icke hysa annan tanke, än att äfven den i sin mon medverkat.

Hos universitetets ungdom lärer på senaste tid vaknat en trängtan, att återgå till afdelningarne, om hvilkas skick och verksamhet den tid, de funnos, få bland den närvarande studentgenerationen hafva någon erfarenhet. Skulle helst en fjerdedel bland denna ungdom dröja vid universitetet ett fjerndels sekel, vore något skäl, att lemna denna trängtan fritt lopp. Men då så icke är, och då efter ett par år åter en ny håg kunde vakna, blefve resultatet endast, att all ordnad förbindelse mellan den studerande ungdomen skulle upphöra. För vår del anse vi sagde trängtan hafva sin rot i otåligheten vid den formalism, som vid fakultetsmötena är rådande. Dekaner och öfrige professorer anse sig af lagens bokstaf förbundna att öfvervara mötena från *A* till *O*. Församlingen sitter uppradad på bänkarne, som i kyrkan. Hvad ungdomen måste begära är frihet att få röras, att få samtala och öfverlägga på egen hand. Denna formalism, skulle vi tro, är lätt rättad.

I öfrigt vilja vi icke glömma, att den studerande ungdomen är – ungdom. Om också allvaret bör hafva sin tid i dess lif, är det onekligt, att stunder, sorglöst förledda i sällskap med de gamla barndomsvännerna och skolkamraterna, vid hågkomsten af födelsebygden och af allt, hvad kärt den innesluter, äro värderika icke blott som rekreation, utan äfven såsom underhållande en i sig ädel känslans stämning. Vi inse också icke, hvarföre sådana församlingar icke borde få ega rum – icke såsom lagligen påbjudna, beslutande föreningar, utan såsom fria sällskapskretsar.

J. V. S.

29 INHEMSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 11, november 1857

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN TOIMITUKSIA. 20 OSA. HELSINGISSÄ 1856–57.

40 – *Förteckning öfver i tryck utgifna skrifter på Finska äfvensom öfver några andra arbeten, innehållande någon uppsats på detta språk eller annars ledande till dess kännedom. – Luettelo Suomeksi prääntäytistä kirjoista – j. n. e. H:fors 1856–57.*

Detta till volymen lika digra (96 ark in 4:o) som till innehåll och gagn värderika arbete är en frukt af f. d. professorn och universitetsbibliotekarien, statsrådet Fredr. Wilh. Pipping's mångåriga mödosama forskning. Utgifvarens namn är en borgen för den minutiösa noggrannhet, med hvilken arbetet är ombesörjdt; och redan antalet af de i detsamma upptagna skrifter förvänar i dubbelt hänseende, både för den möda, deras samlande erfordrat, och för den framgång, denna möda visar sig hafva medfört, då utgifvaren lyckats, att äfven af skrifter från de äldsta tider erhålla fullständiga titlar och med jemförelsevis få undantag fullständiga exemplar.

Den älsta med årtal uppgifna Finska skrift, N:o 3 i katalogen, är

tryckt 1544. Förteckningen sträcker sig till och med 1855, således öfver en tidrymd af mera än trehundra år. För denna tid upptagas här 4 066 i Finland tryckta skrifter, bland hvilka väl ett antal på Svenska språket, men detta jemnförelsevis obetydligt. Isynnerhet äro de med Svenska titlar anförda få, hvilka icke innehålla äfven någon Finsk text. Man skulle alltså hafva en Finsk litteratur af nära fyratusen häften. Men den krymper tyvärr betydligt ihop, då man vet, att i detta antal ingå finska författningar, förordningar, kungörelser, kontrakt- och qvittens-blanketter m. m. Likväl skulle man lätt förmoda, att tryckskrifter af sist anförda art vore vida talrikare. Men kontrakter och qvittenser utgöra blott några tiotal. Antalet af Kungliga och Kejsrerliga författningar är svårt att beräkna. De förekomma talrikare från 1650. Kanske kunna de icke, böndagsplakater inberäknade, anslås till mindre än 2 000. Öfriga stadgar, förordningar, kungörelser och utdrag af sådane uppgå, såsom af registret synes, icke till tvåhundra. Sålunda skulle dock återstå ungefär 1 500 skrifter på Finska språket, hvilka kunna tillräknas författares och öfversättares goda håg och förläggares spekulationsanda. En stor mängd af dessa, isynnerhet de kyrkliga och asketiska folkskrifterna, hafva naturligtvis blifvit tryckta i flera upplagor, hvilka också noggrannt i förteckningen upptagas, utan att vara särskildt numrerade. Det skulle blifva oss ett lika långt som gagnlöst arbete, att söka taga reda på, med huru många hundratal de nya upplagorna öka Finska tryckpressens alster. Såsom ett curiosum bland många må vi anförä, att en »Murheellinen erovirs» från en arm flicka, som för barnamord halshöggs 1764, blifvit omtryckt tjugu gånger, senast 1854.

Uppställningen i boken är kronologisk och alla nya upplagor äro upptagna under samma nummer som den första, betecknade endast med a) b) c) o. s. v. Vi kunna icke inse annat, än att denna anordning är den bästa, som kunnat väljas. Man har väl icke öfversigt af, hvad som finnes i hvarje ämne, icke heller af trycket för hvarje år. Men det senare är temligen likgiltigt, då man likväl finner sammanställt det nya, som hvarje år frambragt. Ordandet efter ämnena skulle, der det för det mesta är fråga om folklitteraturen, hafva mött oöfvervinneliga svårigheter. Tvenne register äro bifogade, upptagande det ena författarens namn, det andra skrifter utan författarenamn. Det kunde kanske låta göra sig, att i ett tredje register klassificera skrifterna, utan allt anspråk på en noggrannhet i indelningen, som här är omöjlig, endast med hänsyn till de mest allmänna bestämningar. Detta är ett arbete, hvarmed yngre män kunna göra försök. Redan det senare registret är i detta hänseende upplysande.

Den kronologiska uppställningen erbjuder för sig ett icke ointressant studium; och den i Finlands politiska historie icke alldeles okunnige läsaren kan i dessa torra boktitlar läsa fortgången af Finska folkets kultur med dess många nedslående och få glädjande skiften.

Ser man på Finska folkets yttre öden äfven efter reformationen, utgöra de en föga afbruten kedja af elände. Jemförelsevis korta voro de mellantider, då icke den manliga befolkningen stod i vapen och än segrande än slagen undergick krigets skiften, då icke derunder fälten förhärjades, lågorna förtärde de öfvergifvna kojorna, och qvinnor och barn af fiendens bortsläpades, för att bära trälldomens ok. Men då man ser till folkets andliga utveckling, är fortgången deraf än bedröfligare. Såsom en ljuspunkt framstår sjelfva reformationstiden. Det har blifvit sagdt, och med rätta, att upplösningen af de katolska kyrkliga förhållandena, sålänge reformationen ännu icke hunnit sätta någon fast organisation i deras ställe, äfven lemnade befolkningen åt oordning och

vildhet. Men felet låg åtminstone icke hos de andligen arbetande reformatorerna. Gustaf I och Svenska adeln, så vidt denna förmådde, voro ifrigast i att bryta ned den katolska kyrkoformen, för att ärfva denna kyrkas egendom. I andra protestantiska länder kom den allmänna undervisningen och välgörenheten till goda. I Finland, likasom i Sverige, icke. Desto större loford tillkommer reformationens tjänare i Finland. Med nit och uppoffring beredde de åt det kufvade, försummade, halfvilda folket den första möjligheten, att komma till någon intellektuel kultur. Inom tie år från 1543 till 1552 utgåfvu de i tryck, det första på Finska språket, elfva skrifter för religionsundervisningen, gudstjensten och den husliga andakten, bland dem Nya Testamentet och delar af och utdrag ur det Gamla. Man kan med skäl kalla dessa tie år för Finska litteraturens rikaste. Hvad sedan under ett sekel följde, är jemförelsevis obetydligt, dock med tvenne stora undantag, Landslagen tryckt på Finska 1630 och hela Bibeln 1642. Med bibeln hade Finska litteraturen, enligt Hr Pippins förteckning, hunnit till fyratietvå tryckta skrifter.

Dessa skrifter äro naturligtvis af religiöst innehåll. Endast den nämnda lagboken, en statsskrift och en kunglig författning göra deri afbrott. Den sistnämnda af Gustaf Adolf år 1615 är en skjutsordning, börjande raden af de många förordningar, som utkommit till allmogens skyddande mot tjenstemännens och herremännens öfvervåld, men hvilkas antal synes bevisa, att de varit vanmäktiga för ändamålet. Ur nämnda tre skrifter hade nu för 200 år tillbaka den Finne, som kunde läsa, tillfälle att göra sig underrättad om det statsskick, hvarunder han lydde, och om sina medborgerliga rättigheter. Ord, sådane som Europa, Ocean (Waltameri), ja sådane som Häme, Savonmaa, Saima, Wuoksen funnos då ännu icke i Finskt tryck – vi tro, icke ens hundra år senare, 1742.

Ty från sagde tid (1640) ungefär utgöra författningar, förordningar och kungörelser det mesta af, hvad nytt som trycktes; och detta förhållande fortfar nära nog till 1840. Universitetets stiftelse har i Finska litteraturen icke lemnat det minsta spår. Ty de stundom i de akademiska disputationerna förekommande Finska gratulationverserna, i sig sjelfva värdelösa, voro äfven för det Finska folket begrafna. Raden af författningar afbrytes blott nu och då af någon religiös skrift samt af bröllopsgratulationer och begrafningskondolationer. Den första profana skrift af undervisande innehåll, hvars titel vi kunnat påträffa, är af 1727. Den beskriver en i »Genff» fångad förunderlig fisk, med menniskoanlete, krona på hufvudet, svärd vid sidan, kanon med lavett på ryggen m. m. Titeln åberopar äfven åtföljande illustrationer och anger bokens ändamål, att genom framställning af detta hiskliga järtecken mana menskligheten till bättring. År 1744 förekommer *Yxi Lauhu*, den första profana poesi utom gratulationsverserna, år 1755 redan en »Liten samling af Finska runor», båda utgifna af samma man, Gabriel Calamnius. Den förra är ofta omtryckt, senast 1851. Huru mången nutidens skald skulle icke önska sig en sådan odödlighet! 1756 förekomma icke mindre än tre skrifter om Lissabons förstöring, och samma år en skrift om barnavård och barnauppfostran samt en öfversättning af Eric Brahes »Instruction» för sin son. Vid denna tid utgör nummern på tryckta Finska skrifter 900.

Under tiden hade det »stora krigets» härjningar öfvergått landet. Med 1713 upphörde all tryckning härstädes, och först 1722 visar sig en förordning mot lyxen (!!) åter tryckt i Åbo. Ett undantag för mellantiden gör en abc-bok »Lasten parastavara», som 1719 skars i trä och

trycktes i Taurala by i Pelkäne af Daniel Medelplan, – ett faktum, som i sin mon bevisar för tidens elände. Öfverhufvud företer det officiela trycket från frihetstidens början en syftning att upplysa allmänheten om de allmänna angelägenheterna; men en Finsk bonde, som hörde dessa med fremmande ord uppfyllda skrifter en gång för sig upplåsas från predikstolen, torde af dem blifvit föga uppbyggd. Efter 1724 röjes, såsom redan de få åberopade skrifterna visa, något bemödande, att genom skrift undervisa äfven Finnarne i verldsligt vetande. En och annan skrift börjar förekomma om ett förbättradt jordbruk, om tobaksplantering, om biskötsel o. s. v. Men skrifter af denna art torde till 1808, då sammanlagda antalet utgör 1 900 nummer, knappt nog uppgå till ett par tial. Äfven sedan dess har tillvexten varit ringa. Också Finska Hushållningssällskapets stiftande bragte häri icke någon märkbar förändring. Exempelvis anföres följande. Nya Finska skrifter utkommo:

	<i>Officiela skrifter. Asketiska¹). Andra skrifter.</i>		
1800	11	2	1 (Sång).
1810	11	1 (Psalm)	2 (Judén)
1820	8	4	2 (Turun Viikko Sanomat.)
1830	12	6	2 (Ahlholm's Yhteinen Historia.)
1840	34	6	9 (Obetydliga.)
1850	24	11	20 (utom Kata- loger etc.)

Äfven åren 1847–48–49 hade antalet af skrifter af den art, som de i tredje kolumnen upptagna, föga öfverstigit 20 per år. Att åren efter 1850 hafva än mindre att uppvisa, är lätt förklarligt, då på denna tid endast skrifter af religiöst eller ekonomiskt innehåll på Finska språket trycktes. 1855 slutar också dessa minnesvärda år värdigt med 6 à 7 icke officiela eller religiösa skrifter.

Det ringa, vi anfört, torde gifva läsaren en föreställning om, huru lärorikt arbetet är. Sannerligen, hvarje blad af Finska folkets historia, och äfven de, detta arbete framlägger, gifva en bild af samma elände. Såsom andra folk lära sig älska sin historia, sitt land och sina förfäder af, hvad desse gjort och verkat, så har en Finne att lära denna kärlek af, hvad hans förfäder utstått och lidit. Men äfven lidandet har sitt mannamod och sin ära, såsom det är ett ärligt sätt att i fullt mått förtjena, hvad derigenom vinnes. »Välgörare» har just intet folk på jorden flera, än en, den för alla jordens folk gemensama. Minst har Finska folket haft – eller kan det någonsin hafva någon annan.

Lyckligtvis finnas få nationer i den hårda belägenhet som den Finska med afseende å dess intellektuella kultur, att nemligen den vetenskapliga och litterära bildningen i landet talar ett annat språk, än den stora massans. Man kan icke förundra sig öfver, att personer, som aldrig lärt sig känna dylika förhållanden, om deras nedtryckande makt icke kunna göra sig något begrepp. Och hvar och en, som eger insigt i saken, förlåter äfven gerna hvarjehanda af okunnighet och tanklöshet härflytande bedömanden och utfall. Endast att, då med det föreställningssätt, som i denna okunnighet har sin rot, paras ett sårande öfvermod, det vore oförlätlig svaghet, att icke tillbakvisa detta inom tillbörliga

¹ Nya upplagor och från tidigare år fortgående tidningar eller andra skrifter i flera häften icke inberäknade.

gränser – en svaghet, som skulle närma sig till fejt uppgifvande af sanningen och af egen nations rättmätiga anspråk inför världens dom.

Hvad på senaste två decennier blifvit gjordt för Finska litteraturen, framgår visserligen icke ur ofvan anförda siffror. I dem ingå hvarken nya omarbetade upplagor eller senare delar af arbeten, hvilkas första del tidigare utkommit, eller nya band och häften af samlingar eller senare årgångar af periodiska skrifter. Ty katalogen upptager, som sagdt, allt sådant vid första delen, häftet, årgången under en nummer. 10 Ett annat utseende skulle utan tvifvel förteckningen få, om också blott det förnämsta af, hvad sagde decennier frambragt, skulle sammanställas. Likväl måste äfven en sådan sammanställning, ehuru vittnande för goda bemödanden, visa, att man väl redan eger ett antal dugliga Finska skrifter, men att man ännu icke kan tala om en Finsk litteratur. Och detta förhållande skall fortfara, tills Finska språket blir ett språk icke blott för fosterlandskärleken och hågen att upplysa massorna, utan för den vetenskapliga insigten, snillet och talangen.

Man kan icke gerna tala föraktligare om Finska folket och dess framtid, än då man högsinnadt lofordar bemödandet, att genom Finska skrifter upplysa den stora massan, medan man förbehåller åt Svenska litteraturen allt det, som verkligen eger något vetenskapligt och litterärt värde. De skäl, man vill anföra för denna delning, må vara hvilka som helst; man förutsätter dervid alltid, att Finska folket evinnerligen skall bibehållas vid sin undantagsställning och sakna allt, hvad som karakteriserar en bildad nation. Å andra sidan är en nationallitteratur visserligen icke något, som kan utan vidare göras. Ett folk skall i den gifva sin nationalitet en tillvaro, den högsta, denna kan vinna, emedan det deri fortlevver, äfven sedan det upphört att i handlingens värld vara till. Men härvid gifves intet val. Möjligheter och omöjligheter äro här lika mycket och lika litet värda. Frågan är: att 20 vara eller icke vara. Valet är: att ega en nationallitteratur, eller att försvinna ur nationernas tal. Hvad Finska folket angår, finnes icke mycken tid att besinna sig på valet. Hvad de närmaste generationerna icke göra, det blir för tid och evighet ogjordt.

Högt skall i all tid en man prisas, hvilken såsom Hr Pipping icke ansett det ringa, att egna de återstående stunderna af ett långt, arbetsamt lif åt ett i yttre mått så sterilt arbete; ty dess inre värde vittnar om en uppoffrande fosterlandskärlek, hvaraf få yngre visa sig mäktiga. För vår del anse vi intet uttryck öfverdrifvet för det erkännande, vi önskade egna hans patriotiska sträfvande och möda.

Särskildt böra vi egna en hyllning åt företalet. Deri talar en man, 40 hvars vetenskapliga verksamhet varit egnad åt det mest formela, åt bibliografien, åt boktitlarne, en man, som framför de flesta universitetslärare åtnjutit utmärkelser i samhället. Men denne man anser det icke under sin värdighet, att såsom sin bästa medhjelpare för frambringandet af här ifrågavarande arbete erkänna en arm Finsk bonde, *Matts Pohto*. Han anser det icke nog, att nämna, att en sådan varelse funnits till, utan han beskriver med minutiös omsorg den ringa mannens lefnadsskiften och verksamhet. En *Matts Pohto* är visserligen ett sällsynt fenomen och har kanske icke sin like. Men också har han icke 50 lätt kunnat finna en biograf mera kärleksfull och samvetsgrann än Herr Pipping. Till och med Hr Pipping's stil, i allmähets något lärd och tung, blir i *Pohto's* biografi icke blott ledig, utan poetisk och rörande; och vi bekänna, att vi i den inhemska litteraturen sett ganska litet som med denna skildrings behag kan jämföras. De flesta landets tidningar, hvilkas redaktioner naturligtvis icke hunnit längre, än till arbetets

företal, hafva skyndat att tillegna sig detta till innehåll, framställning och stil lika utmärkta stycke. Vi hoppas dock läsaren icke skall misstycka, att vi dermed pryda äfven detta blads spalter. Hr Pipping har i detsamma satt sin karakter och sitt hjerta en lika vacker minnesvård som sin patriotism, sina insigter och sin oförtrutna möda i sjelfva arbetet.

Finska Litteratursällskapet, som bekostat arbetets utgifvande, har deruti utan tvifvel uppfyllt ett detsamma värdigt åliggande. Det är Finska arbeten af detta slag, hvilka blott efter långa år kunna ersätta tryckningskostnaden, eller sådane, hvilka icke lofva förläggarene vinning, som främst vänta på Sällskapets uppmuntran och uppoffringar. 10
Åtminstone borde Sällskapets materiela tillgångar icke tagas i anspråk för andra skrifter. Det kan vara väl, att Sällskapets utskott benäget åtager sig att granska och hos förläggare rekommendera en folkskrift, att föranleda en skolboks utarbetande, att hos styrelsen föreslå dess utgifvande och betinga ett honorarium åt författaren. Ty Finska folkskrifter löna redan väl sina författare och förläggare. Det anslag, som skolornas stat upptager för läroböckers utgifvande, borde i högst få fall behöfva anlitas för Svenska skolböcker; ty de flesta sådana kunna årligen säljas till hundratat exemplar och penningeunderstöd för deras utgifvande blifva högst olämpliga skänker åt förläggarene. 20
Anslaget behöfver och kan nära uteslutande anlitas för Finska skolböcker, hvilka tillsvidare hafva en inskränkt afsättning. Och uppoffringarne från statens sida för Finska skolor äro verkligen ännu icke så stora, att Finska Litteratursällskapet skulle behöfva minska dem genom tillskott ur sin ringa kassa. Det vore också obetänkt, att öka Sällskapets förlagsartiklar utöfver det oundvikligaste. Man kan hoppas, att Finska män aldrig skola saknas, beredda ett uppoffra penningar och möda för grundläggandet af en Finsk litteratur – men en möda, som är det vetenskapliga och litterära arbetets. Ingen kan begära, att någon skulle åtaga sig det industriela arbetet och underkasta sig det mångfaldiga obehaget i en stor förlagsrörelses skötande, utan att dervid finna sin bergning. Följden skulle alltså blifva den, att Sällskapet måste nedsätta sig till en spekulant, som på sina förlager gör profit, eller måste använda sina snäfva inkomster till aflönande af en personal för förlagsrörelsens skötande. Genom beslutet, att nedlägga sitt kapital i bokförlager, har Sällskapet utan tvifvel höjt sin verksamhet. Men det vore att åter inskränka den, om Sällskapet skulle träda i konkurrens med enskilda förläggare och skolverket. 30

Finska skriftspråket har till stor del genom Sällskapets bemödanden gjort goda framsteg. Det har vunnit i grammatikalisk säkerhet och i genuint ordförråd. Men det är till vidare ett skriftspråk utan lyftning och stil. Man kan redan bland de Finska folkskrifterna finna hvarjehanda god läsning, och äfven skrifter, som kunna skänka den mera bildade undervisning och njuting, saknas icke helt och hållet. Men isynnerhet af senare slaget finnes ganska litet att tillgå. Likväl kan det icke betviflas, att icke antalet af litterärt bildade personer, i stånd att läsa och njuta af en Finsk skrift, är stort nog, att bilda en publik för arbeten af värde. Detta har redan erfarenheten lärt. Det är för en sådan litteratur, Finska Litteratursällskapet numera i främsta rummet borde 40
40
50
arbeta. Icke ens vid den är det hufvudsakligen fråga om tryckningskostnaden. Vi äro öfvertygade, att t. ex. Yrjö Koskinens »Nuija Sota» haft och skall hafva en icke obetydlig afsättning. Hvad Litteratursällskapet i främsta rummet borde afse, och hvarigenom det kunde gagneligast verka, vore att uppmuntra författandet af sådane arbeten

för en litterärt bildad publik. Skrifter i Finsk historia, biografi, geografi, statisk, skönlitterära skrifter, poesi, poetiska skildringar, minnestal, romaner, noveller – det är en litteratur af detta slag, Finskan saknar. En sådan litteraturs blomstring beror visst af förhållanden, hvilka stå utom ett litteratursällskaps makt. Men alla tiders erfarenhet bevisar, att dock något kan åstadkommas, genom att skänka gryende författaretalanger en tillbörlig uppmuntran. Till denna uppmuntran hörer äfven befördandet af klassiska arbetens ur fremmande nationallitteratur öfversättande. Sådane öfversättningar kunna icke räkna på många läsare, men de utgöra trappsteget till ett konstnärligt författarskap och gifva de få läsarena ett mönster i språk och stil.

Endast den illvilligaste misstydning kunde anse det anförda för ett underkännande af Finska Litteratursällskapets hittillsvarande verksamhet. Vår mening är icke, att önska bort något af, hvad denna varit. Men vi måste anse Sällskapets uppgift fattas allt för inskränkt, om det hädanefter skulle befatta sig med utgifvandet af folkskrifter och skolböcker.

20 SKALDESTYCKEN AF FREDR. CYGNÆUS. IV. H:FORS 1857.

Vår anmälan af en skrift såsom denna är sentida, då den redan någon tid tillhört bokhandeln och den läsande allmänheten. Men af en månads skrift kan icke denna snabba uppmärksamhet på litteraturens alster väntas, af hvilken en skrifts framgång i bokhandeln ofta beror.

Cygnæi poesi är icke en gårdagsföreteelse. Den är af den läsande allmänheten känd; och en recension behöfves hvarken för Författaren eller läsaren. Denna poesi skall alltid ega sin publik bland dem, som förstå att se det sköna, den innehåller, äfven genom formens slöja. För vår del hafva vi längesedan om densamma yttrat vår tanke – såsom vi hoppas utan blindhet hvarken för dess fel eller företräden.

Vi hafva nyligen någonstädes läsit, att den moderna lyriska poesins utmärkande kännetecken skulle vara en till sin spets drifven reflexion, ett hårklyfvande filosoferande öfver tingens och företeelsernas insida, i främsta rummet öfver de mänskliga sträfvandenas och handlingarnes grund och botten. Men för denna poesi är å andra sidan väldet öfver den yttre formen lika utmärkande.

Man kunde säga, att Cygnæi dikter, under det de umbära detta formens företräde, icke heller visa sig fullt moderna i afseende å innehåll, genom olikheten i senare hänseendet ersättande, hvad i dem genom olikheten i det förra saknas. En djup tanke, uttalad i en skön form, detta kan väl anses för konstens höjd. Äfven den lyriska dikten kan under mästartens hand nå denna fulländning. Men till formen hörer då icke blott ett klangfullt språk, en ledig vers, hvilken hänger lös öfver ett innehåll af abstrakta filosofemer. Diktens djupsinne visar sig deri, att den i en skön bild ger tanken ett föremål för forskning och tydning i oändighet. Denna är den sanna poetiska formen. Att deremot utspinna reflexionens tråd, utlägga en tanke i alla dess konsekvenser och öfver detta arbete svepa en klädnad af bilder, må vara, men isynnerhet af klingande ord och smekande rytm, detta fordrar väl skarpsinne och konstfärdighet, och deri kunna äfven fragmenter af sann poesi ingå, men det poetiska totalintrycket går dervid jemte den sanna poetiska formen förlorad. Till ett mödosamt arbete af detta slag, skulle vi tro, närmar sig den moderna lyriken.

Cygnæi dikt är äfven den reflekterande. Men i den framstår dock

icke detta falska bemödande att vara tankdiger och djupsinnig, hvarom vi talat. Vi vilja lemna derhän, om icke reflexionen, såsom allmän karakter hos en dikt, är ett öfvermått. Den så kallade didaktiska lyriken har äfven anspråk den, att åtnjuta sin rätt. Vi vilja härmed icke säga, att Cygnaei lyriska dikt är didaktisk. Endast sällan röjer sig i den ens, hvad man kallar tendens. Men den utgöres i sjelfva verket af reflexioner öfver personligheter, ting och tilldragelser. Han besjunger icke »Den rosiga skyn» eller »Alpens ros och dalens», utan han gör den förra till bild (en här nog oegentlig) för en ung qvinnas hjerta, till hvilken han ställer en tvekande fråga, och reflekterar öfver alprosens bortgifvande med afseende å mottagaren, (en i sig vacker och poetiskt uttryckt reflexion) och lägger dertill en önskan för gifvarinnan, »dalens ros». Han besjunger icke George Sand eller Chateaubriand, utan han jemför den förres sång med Sappho's, åter i en vacker och djupt tänkt antithes, och reflekterar öfver den senares närvaro vid en begravningsceremoni.

10

Orsaken dertill, att detta reflekterande ofta är så framstående i C:s dikter, skulle vi anse vara den, att reflexionen, ehuru sann den i sin allmänhet må vara, här likväl icke alltid är i diktens föremål gifven, utan mera godtyckligt sökt, samt stundom äfven förfaller till något jemförelsevis obetydligt. När den såsom i sången »Kejsaren» hvilat på antithesen mellan Napoleons hjeltetid och nutidens fredsbegär och njutningslystnad, eller såsom i jemförelsen mellan Sappho och George Sand, »Arftagerskan af Sappho's lyra», förklarar tvenne karakterer och tvenne tider, är den otvifvelaktigt på sin plats. När den deremot såsom i »Lord Byron» framträder som ett antal af hvarandra oberoende reflexioner, eller såsom i det redan åberopade stycket »Den gamle christne skalden» ställer fram Chateaubriand såsom den ende vid dödsfesten på odödligheten troende, eller såsom i »Slösarinnan» upphöjer Julia Grisi derföre, att hon gör sig gemen nog att låta sin skönhet lysa äfven öfver plebejer, har denna reflexion intet djup, ingenting för känslan eller tanken anslående. Man röres icke af den helt och hållet subjektiva stämning, som hos Förf. framkallat reflexionen och dikten; man läser den senare och har intet vidare att tänka derom eller tänka derpå. Härtill kommer, att äfven då den tanke, hvarpå stycket hvilat, rätt utgör dess tyngdpunkt, såsom i t. ex. »Fremlingen på egen strand» och »Återseendet,» intrycket försvaras genom den bredd, till hvilken dikten uttänjt sig, och denna tanke får ett sken af obetydlighet för det hela. Slutligen: Cygnæus synes nästan omsorgsfullt undvika all målning, all skildring af det yttre, antingen hans sång rör sig kring lefvande eller döda föremål. Häraf är en följd, att den äfven i detaljen företer en rad af tankar och reflexioner, i hopade bilder och liknelser, hvilkas mängd gör det till nära en omöjlighet, att de alltid skulle vara träffande och lyckade, och äfven i bästa fall måste trötta vanliga läsare. Det är, skulle vi tro, isynnerhet häraf den tunga formen beror.

20

30

40

Vi hafva genom dessa anmärkningar velat förklara det faktum, att Cygnæus icke är någon skald för den stora allmänheten, och att detta icke, såsom han sjelf synes böjd att tro, endast beror af den i hans dikter bristande ord- och versklängen. I de vackra verser, med hvilka han inledt detta häfte, nästan antager han, att hans dikter bäst skulle förstås af Finska folket, om de voro diktade på dess språk. Ingenting är dock i högre grad en poetisk illusion, än denna förutsättning. Den allmänhet, som kan förstå och njuta af hans dikter, har ingalunda sin styrka i antalet.

50

Den högstämda anda, som i Cygnæi dikter råder, den frimodiga protest mot våldet och förtrycket, de på hvarje blad uttala, deras ädla humanitet, som har ett erkännande för allt öfver egoismen upphöjdt sträfvande, göra dem visserligen till dikter för hvarje jordens folk; den forsterlandskärlek, som i dem ger refrainen äfven åt betraktelsen af de från fosterlandets vrå mest aflägsnade nejder och förhållanden, förtjenade utan tvifvel, att den gåfve en genklang i hvarje Finnes hjerta. Men allt detta är och måste beklagligen blifva en genom språket för Finska folket och genom dikternas egen art äfven oftast för den större läsande allmänheten begrafven skatt.

Endast för de få är denna sångs tanke- och bild-rikedom verkligen – en rikedom. För dem utgöra till en del äfven dessa dikters fel deras förtjenst. Det fordras någon bildning dertill, att, ofta otillfredsstäld af det hela i en dikt, samla upp perlorna i dess detaljer, och att äfven i dessa detaljer glädjas af intentionen och tankarne, icke alltid af deras utförande och uttryck. Äfven der det hela tillfredsställer, köpes njutningen af denna tillfredsställelse sällan genom första läsningens omedelbara intryck, utan genom förnyad läsning och tänkande betraktelse.

Detta sätt att läsa och uppfatta tillhör icke den stora allmänheten, utan det skönas och poesins sanna vänner. Endast för dem innehålla Cygnæi dikter en rik källa af njutning; och vår orubbliga öfvertygelse är, att Förf. i all framtid måste åtnöja sig med deras bifall – äfven detta med ett afdrag af önskningar för en högre fulländning i särskilda delar.

De skola med erkännande af dessa allmänna företräden, vi ofvan omnämnt, glädjas af, att i hans reflekterande poesi finna en tillflykt från så mången modern diktares reflexioner endast öfver sitt eget Jag och detta kära Jag's känslöstämningar. Cygnæus går i undvikandet af denna sjelfreflexion så långt, att det försåtliga ordet¹ knappt torde i denna del af hans dikter finnas annorstädes, än i den redan nämnda inledande »En Fråga;» ehuru det mången gång säkert varit mera på sin plats, att uttala reflexionerna såsom skaldens egna, än att beskrifva dem såsom någon i dikten uppträdande persons känslor och tankar, ja att t. ex. i »Runoskalden ute» helt onödigtvis och till men för sångens och skildringens liflighet omskrifva ordet med »sångarn», »vandrar». Sådane läsare skola också förstå att jemte det sannt sköna taga det ofullkomliga med i köpet, emedan skalden är, hvad han är, icke blott genom sina förtjenster, utan äfven genom sina egenheter. De skola här öfverallt finna sidor, strofer, rader skänkande en oblandad njutning, förädlade hågen och rigtande tanken till rymder utöfver stundens trånga krets.

Vi vilja härigenom icke hafva påstått, att samlingen skulle erbjuda endast fragmenter och dessa endast åt det mödosama studium. Denna del af Cygnæi dikter innehåller visserligen aftryck af, hvad förut är läsaren känt under titeln *Ljus och Skugga*. Redan i sistnämnda samling lästes dock sköna stycken, anslående för hvarje bildad läsare. Och det är glädje erkänna, att af det nya, som här tillkommit, för läsaren nytt ehuru i författarens manuskript öfver tie år gammalt, ett än större antal enkla, formelt utarbetade och lediga sånger förekomma. Läsarens känsla skall lätt urskilja dem vår påpekning förutan.

50

¹ Det är verkligen löjligt att se den stora blygsamheten i detta hänseende i den inhemska prosan. Derföre att en tidningsredaktion, som vanligen antages bestå af flera personer, och hvars personal kan vexla, talar med »vi,» anser sig hvaroch en, som klämmer fram sin första och sista akademiska disputation, böra uppträda i suveränitetens mantel; och man ser i de simplaste häften *Vi* tilltala *Våra* läsare med en högtidlighet som vid en thronbestigning.

Författaren har gifvit undertecknads namn plats öfver en af samlingens dikter. Tacksamt mottagande denna vänskapens gåfva, öfverraskas jag icke deraf efter ett lif, som för hvarje dag ökat min förbindelse till Förf. och lärt mig allt högre uppskatta värdet af att se mitt namn förbundet med hans i de sträfvanden, som varit oss båda kära. Men jag öfverraskas, att finna de tankstreck sålunda utfyllda, hvilka stodo öfver denna dikt, då den för tie år tillbaka första gången lästes i samlingen »Ljus och Skugga», och då jag särskildt mot den vände en kritik, som jag då ännu trodde kunna gagna författaren. Jag hyser icke denna tanke om ofvanstående anmärkningar. Men jag skulle trott mig fela i den aktning, detta blad är skyldigt författaren och hans författareskap, om anmälan af hans skaldestycken här skett med samma platta undvikande att uttala ett omdöme öfver desamma, som i landets tidningar. Rigtiga eller origtiga hafva anmärkningarne en betydelse – om någon – endast för stunden. Öfver Cygnæi Skaldestycken dömer framtiden.

10

Så glädjande det är, att se denna rika produktivitet hos en man, af hvars lifstid den vida större delen tillhör det förflutna, så bedröfligt är det att finna detta häfte dikter näst Runebergs Psalmer vara det enda, hvaraf den inhemska skönlitteraturen under årets lopp representeras. Detta förhållande talar om en stor andlig fattigdom hos det yngre släktet. Och en litteratur, som representeras endast af femtie års män, ger just icke löfte om någon lång och lysande framtid. Det vore i sanning tid på, att t. ex. de snillen, som i Tidningen Wiborg slösa sin kraft på de famösa hunddikterna, och äfven de, som sätta sin ära i att bära hundhufvudet för det dåliga, ville sjunga ur en ton, hvilken mindre liknade tjut, och ville dikta dikter, hvilka kunde återvinna dem andras och egen aktning.

20

JAK. JUTEININ KIRJOJA. 3:AS OSA: RUNOVIHKO. WIIPURISSA 1856, 4:ÄS OSA: HUVITUSKIRJA. WIIPURISSA 1857.

30

Denna fortsättning af Judéns samlade arbeten innehåller, hvad specialtitlarne antyda, i tredje delen en samling af runor, i den fjerde särskilda prosaiska skrifter, i berättelsestil och i dramatisk form, samt äfven der ett »tillägg» af smärre runor. De betydligare sångerna äro för det mesta af didaktiskt innehåll, uppmuntrande till fosterländsk anda och sång, till fridfullt och sedligt lefverne o. s. v., äfven till mildt sinnelag mot medmenniskor och mot djuren. I sistnämnda hänseende, i fråga om mild behandling af husdjuren, var nemligen Judén en ädel ifrare, och han lärer någon gång, då föreställningar icke verkade, hafva på det misshandlade djurets vägnar öfvat vedergällningsrätt mot dess plågarer. Äfven de prosaiska uppsatserna hafva en didaktisk tendens såsom rubrikerna: »Viisauden vaellus maan päällä», »Perhekunda, pilakirjoitus epäluuloista», »Matkalaiset, pila pahoista hengistä» utvisa. De dramatiserade hafva uppenbarligen denna form endast för att gifva framställningen ökad klarhet och liflighet. Ämnade till läsning för folket, anse vi dem genom form och innehåll dertill äfven serdeles egnade. De mindre runorna äro tillfällighetsstycken.

40

50

BIDRAG TILL FINLANDS NATURKÄNNEDOM, ETNOGRAFI OCH STATISTIK, UTGIFNE AF VETENSKAPSSOCIETETEN. 2. H. H:FORS 1857.

Detta häfte innehåller tvenne uppsatser rörande Finlands foglar af bröderne Julius och Magnus von Wright samt Societetens ordförandes, professor Moberg's föredrag vid årssammanträdet 1857 »om naturalhistoriska daganteckningar gjorda i Finland från 1750 till 1850 och om deras betydelse för kunskapen om landets klimat». Dessa uppsatser måste genom sitt innehåll hafva intresse för ett betydligare antal läsare. De anvisa bildade personer i alla samhällsklasser ett lätt och angenämt sätt, att vara verksamma för vetenskapen och närmast för kännedomen om eget land. Att lära sig känna ett antal foglar till utseendet, är just icke någon svår sak; att göra sig förtrogen med deras läten och sång något svårare. Med denna kunskap kan nu den, som trängare vistas ute i fria luften, vår och höst gifva akt på dessa foglars ankomst och bortflyttning och anteckna sina iakttagelser. Han har då bidragit till bestämmande af sin orts klimat. Läger han dertill kunskap om några vexter, antecknar tiden för löfsprickning, örters och träds blomning och fruktsättning, för bärens mognad, för sådden, skörden o. s. v., så ökar han sin förtjenst om vetenskapen. Är han jägare, förskaffar sig ett exemplar af Nilsons fogelfauna, skjuter de okända foglar, han ser, och småningom blir kännare i sin sak, kan han dertill gagna naturalhistorien med att uppgifva, hvilka foglar, som på orten pläga vistas och visa sig. Härvid fordras visserligen längre tids undersökning och iakttagelser, emedan isynnerhet foglarnes vexlande beklädnad, utfogelns och de gamlas, i sommar- och vinterdrägt och i öfvergångarne mellan båda, föranleder misstag. Lättare är det att lära urskilja de få inhemska vilda däggande djuren och amfibierne. Att dylika iakttagelser i afseende å vextverlden äro lika nyttiga, förstås af sig sjelf. De flesta, som genomgått en skolkurs, ega äfven härtill den nödiga förberedande kunskapen. Men att så få finna nöje i att utvidga den och göra den fruktbar, bevisar just intet godt för den meddelade undervisningens art.

Ett hufvudvilkor för en vetenskaplig verksamhet af anförda angenäma art är det dock, att iakttagelser, anteckningar och meddelanden äro noggranna och fullt pålitliga. Detta lär icke alltid inträffat. På noggrannheten och tillförlitligheten ligger mera vikt, än på mängden af iakttagelser.

Isynnerhet intressant är i detta häfte Hr Moberg's afhandling, såsom redan ett försök att framställa resultaten i afseende å klimatet af iakttagelserna på djur- och vextverlden i skilda delar af landet. Herr M. sammanfattar, hvad de uppgjorda tabellerna utvisa, i följande:

»Således är skillnaden i vårens framskridande mellan den sydligaste delen af landet och Uleåborg i senare hälften af Mars 17 dagar, under hela April och förra hälften af Maj 12 dagar, i senare hälften af Maj 6 dagar. Kuopio förhåller sig i detta hänseende nästan alldeles lika som Uleåborg. Differenserna för sommaren mellan sydligaste Finland och Uleåborg äro i förra hälften af Juni 11 dagar, senare hälften 8, förra hälften af Juli 3 dagar, senare hälften 1 dag, förra hälften af Augusti 7 dagar. För Kuopio äro samma skilnader 5, 9, 11, [?] 0 och 10 dagar. Mellan sydligaste Finland och Utsjoki äro differenserna under April, Maj och förra hälften af Juni ungefär en månad, i senare hälften af 23 dagar, förra hälften af Juli 27, i den senare 18, i förra hälften af Augusti 29 dagar.»

Rigtigheten af dessa iakttagelser bestyrkes af de direkta observationerna på temperaturen, hvilka, reducerade till medeltemperaturen,

för Åland, Helsingfors, Wörå, Carlö gifva skilnader, motsvarande dem, som förete sig i vexternas utveckling och flyttfoglarnes ankomst m. m.

WIBORGS LÄNS LANDTBROKSSÄLLSKAPS HANDLINGAR FÖR 1857. WIBORG 1857.

Det lilla häftet saknar likväl icke meddelanden af intresse. Det innehåller: Protokoll vid årssammanträdet, Årsberättelsen, Underdånigt betänkande med anledning af Kejs. Finska Hushållningssällskapets underdåniga utlåtande etc., Beskrifning öfver utfodringsmetoden i koladugården på Sippola under vintern 1857 och slutligen den temligen öfverflödiga ledamotsförteckningen.

10

Beskrifningen på utfodringsmetoden på Sippola är egnad att väcka alla landtbrukares högsta uppmärksamhet. Dess upphofsman och ledare är en Schweitzare. Han grundar dess riktighet på två ord: »hvila och matlust» – för boskapen nemligen. Det urmärkande i densamma är, att utfodringen sker blott två gånger om dagen. Visserligen ätes och drickes då med besked. Ty utfodring, mjölkning och ans upptager för hvardera gången två timmar, summa fyra dagligen. Men deremellan är ladugården stängd, och vederbörande vårdare och vårdarinnor få syssla med annat eller hvila såsom deras omvårdnad. Det närmare erfares ur boken på fem pagina. Metod, utförande och beskrifning är allt lika enkelt och kort.

20

Väl hade man kunnat vänta, att Sällskapet i Wiborg haft något mera att säga om Sällskapets i Åbo utlåtande. Men äfven det lilla har sitt värde. Oss intresserar främst yttrandet om arbetarens ställning till jordegarena.

En insändare i ett Åbo blad har försökt ett slags försvar för Finska Hushållningssällskapets förslag i frågan. Det är rigtadt mot detta blads kritik i en artikel »Pauperismen i Finland» i bladets Majhäfte. Som vanligt, är försvarets hufvudingrediens försäkran om Ins:s stora insigt och vår okunnighet. Ins. är nemligen den erfarna, praktiska mannen eller qvinnan; vi blott teoretisera. Annan bevisning blir just icke fråga om. Jordbruket i landet är en gång för alla sådant, att det icke kan föda arbetaren, utan endast jordegaren. Arbetarena äro oduglingar, lata, håglösa m. m.; ingenting annat kan drifva dem att arbeta ens fyra månader af året, än lagens tvång. Hvaraf de skola lefva de öfriga åtta månaderna, anser Ins. under sin värdighet att taga reda på.

30

Det vore visst beklagligt, om vårt blad skulle bevisat en sådan okunnighet om landets förhållanden, att hvarje qvidam kunde peka finger deråt. Till vidare äro vi egenkära nog, att icke tro det. Felet skulle åtminstone då ligga i vår ohjelpiga slöhet till sinne och förstånd. Ty att vi sökt lära känna förhållandena och i verkligheten sett dem på flera håll, än de flesta, kunna vi sanningsenligt försäkra. Men det är onödigt, att tala härom. Ty derigenom bevisas ingenting.

40

Det kan icke vara strid derom, att landets landtbruk i sekler födt och ännu föder arbetaren – eller tiggaren. Likasålitet derom, huruvida detta förhållande äfven framdeles skall fortfara. Frågan är enkelt den, om arbetaren kan erhålla en rundligare föda genom förbättrad landtbruk eller genom tvångslagar, hvilkas syfte och verkan är arbetslörens nedsättande.

50

Sagde Ins. är enfaldig nog att anse det för en motsägelse, att vi yrkat tvångsarbete för den lata och liderliga, som faller kommunen till last, medan vi förkasta tvångsarbete för hela den befolkning, som icke råkar

ega andel i landets jord. Eller kanske anser han blott sina läsare för enfaldiga nog, att icke märka denna hans humbug. Med den mest förvånande djerfhet håller han tal om, huru religion och intellektuel bildning äro bortkastade på en tom mage, under det han påstår, att arbetet på jorden aldrig kan eller skall göra arbetarens mage mätt. Men detta hindrar honom alls icke från, att mot oss anmärka, att vi åter skulle motsagt oss sjelfva, så vi ansett Hushållningssällskapets förordnande af skolor, sparbanker och pensionsinrättningar för gagnlöst, emedan Sällskapet tillika förklarar, att »det fullkomliga jordbruket»
 10 icke kan föda arbetaren, och förordar ett tvångsarbete, som måste betaga honom möjligheten att förtjena födan, medan vi deremot prisat de Sällskapets medlemmar, som yrkat på arbetets frihet och ökad tillfälle till arbetsförtjenst samt derjemte byggt sitt hopp för arbetarens välstånd på hans intellektuella bildnings befordrande. Ins. framställer visligen icke vårt anförande sålunda. Det passar bättre i hans kram, att enkelt säga: Litteraturbladet förordar ena gången skolor för arbetaren, förkastar dem den andra. Man har svårt att fatta, hvilket ämne, som skulle kunna föra en människa till allvarlig undersökning och afhålla henne från simpla konster, om det ifrågavarande icke sådant förmår.
 20 Men hvad har en anonym qvidam egentligen att skämmas för.

Landtbruktsällskapets i Wiborg värdiga yttrande i frågan lyder:

»En ibland de viktigaste angelägenheter för jordbrukets förkofran är den arbetspersonal('s ställning?), som erfordras för dess ändamålsenliga bedrivande. Jordbruket är ännu inom större delen af Finland så litet utveckladt, att det icke kan sysselsätta den obesutna folkklassen; och de vilkor, hvarpå denna under sommarmånaderne användes, hafva i förening med fordna författningar om laga försvar alstrat en massa af proletärer, hvilka dock slutligen ligga kommunen, d. v. s. jordbrukaren sjelf till last. I afseende på tjenstehjons organiserande, har man kommit till full öfvertygelse derom, att sådana, anställda i gårdens kost med penningelön, i arbetets utförande och i moraliskt hänseende äro de för husbonden nyttigaste och för egen del lyckligaste; men begäret att bli sin egen, d. v. s. förhoppningen att genom makarnes gemensamma verksamhet och flit kunna försörja sig, afskar förr eller sednare den ogifta arbetarens lyckliga ställning; han inträder då, såvida han ej har egen jord att sköta eller får årtjenst, under försvarslagens stränga uppsigt; hans vilja att egna sig åt den arbetsförtjenst, honom bäst passar, är hindrad, ty han står nära nog hos sin försvarsgifvare under lifegen-
 40 skapens ok. Vårt jordbruk, upphjelp och rätt ställdt, våra fabriker och industriela inrättningar m. m. försigkomne, kunna väl i en framtid behöfva denna arbetsklass, men att nu ställa allt sådant till rätta så, att just det jordbruk, som genom sitt outvecklade skick egentligen alstrat proletärer, måtte kunna återföra dem till sin nytta och upphöra med det hittills följda systemet, är väl icke lätt att så snart genomföra. Likväl borde det genomföras, så att jordbruket genom sin utbildning hela året om kan sysselsätta sitt behöfliga arbetsfolk och gifva dem en mer än tillräcklig utkomst, för att äfven
 50 i en framtid bevara kommunen, jordbrukaren, för ökade fattigvårdsutgifter. Direktionen kan för sin del icke instämma i de grundsatser Kejsrerliga Finska Hushållningssällskapet uti sitt underdåniga utlåtande anförd rörande laga försvarssystemet och den obesutna folkklassens stränga behandling. Tillräckliga medel för jordbrukets höjande, fabrikers och industrins uppblomstrande, så genom penninge-

understöd som upplysning; folkets moraliska bildning och rättighet att använda sin arbetskraft och förmåga på det för hvar och en bäst passande sätt, är det enda medel, som kunde framkalla den proportion mellan befolkningen och dess sysselsättande, d. v. s. utkomst, som utgör alla civiliserade staters önskemål och villkoret för deras bestånd och lycka.»

Landtbrukssällskapet har deremot förenat sig med Finska Hushållningssällskapet om tvenne förslag: inrättandet af en profession i agronomi vid universitetet och institutets på Mustiala förändrande till ett »central landbruksinstitut för hela Finland.» Det kunde låta säga sig, att vid universitetet skulle anställas en professor för teknologisk- och agrikultur-kemi. Men en profession i agronomi vid en allmän undervisningsanstalt, der ingen praktik kan komma i fråga, liknar sig verkligen till en gagnlös inrättning. Vi medgifva, att äfven teknologisk kemi är blott en sida af saken, då mekanik och machinlära vore en lika vigtig del. Dessutom är saken icke afgjord med en professor och en professorslön. Det fordras dertill ett laboratorium och samlingar och anslag för dessa. Om verkligen gagnet skulle motsvara dessa kostnader, vilja vi icke afgöra. Hvad åter centralinstitutet angår, synes Finska Hushållningssällskapets förslag innebära endast, att undervisningen vid institutet skulle fördelas på tvenne skilda kurser, den högre motsvarande den för en högre landbruksskola, den lägre beräknad endast för bildande af drengfogdar. Då till den högre kursen föres kemi, är väl meningen att häri ingår äfven agrikulturkemi. Agronomi omtalas alls icke, ehuru den väl helst borde hafva sin plats vid Landtbruks- »centralinstitutet.» Aritmetik, geometri, planimetri, stereometri, botanik, zoologi, äfven elementar-kemi och fysik synas vara öfverflödiga läroämnen vid institutets högre afdelning, för inträde i hvilken kunskap åtminstone i det mesta häraf, såsom föremål för undervisning vid landeta öfriga läroanstalter, kunde göras till vilkor. Eleverna skola väl vid sitt inträde vara åtminstone 15 à 18 år gamla. Och man bör väl af dem fordra de kunskaper, som kunna inhemtas i en lägre elementarskola.

J. V. S.

30 UTLÄNDSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 12, december 1857

Af Thomas Babington Macaulay's *History of England* hafva, sedan arbetet först i detta blad anmäldes, ytterligare fem band utkommit, således inalles åtta band. Dessa 8 band eller häften omfatta likväl, om man undantager den inledande öfversigten öfver Englands äldre historia, blott en tidrymd af 12 år, från Jakob II:s thronbestigning 1685 till freden i Ryswick 1697.

Man skulle tro, att en så minutiös och utförlig historieskrifning endast för historieforskaren ex professo, på sin höjd derjemte för de djupare trängande i det land, denna historia angår, kunde ega intresse, och att arbetet eljest för den större bildade allmänheten måste blifva en tröttnande läsning. Men så förhåller det sig icke. Troligen läses för närvarande ingen historisk skrift, Thiers' Konsulatets och Kejsardömet's historia icke ens undantagen, så allmänt öfver hela den bildade världen, som Macaulay's arbete. Orsaken är uppenbart icke något stort